

POWIAT
NOWOSĄDECKI

▲ORGANY OCHRONY PRAWNEJ, ETAPY POSTĘPOWANIA KARNEGO, POKRZYWDZONY

▲Projekt „Prowadzenie Punktu Nieodpłatnego Poradnictwa Obywatelskiego
w Starym Sączu” 2025

Zadanie zrealizowano przy wsparciu finansowym Powiatu Nowosądeckiego

CELE I FUNKCJE OCHRONY PRAWNEJ

REPRESJA

- Ma na celu doprowadzenie do zaistnienia stanu sprzed naruszenia prawa
- Następcza wobec naruszenia prawa

PREWENCJA

- Ma na celu zapobieganie naruszeniu prawa
- O charakterze uprzednim

PODZIAŁ ORGANÓW OCHRONY PRAWNEJ

Podział wg **Krajowe i międzynarodowe organy ochrony prawnej*, S. Trojanowski, M. Lewandowski i inni, Olsztyn 2016, str. 3 i n.

ORGANY
JURYSDYKCYJNE

ORGANY
KONTROLI
PRZESTRZEGANIA
PRAWA

ORGANY POMOCY
PRAWNEJ

ORGANY
POJEDNAWCZE
(np. mediator)

ORGANY JURYSDYKCYJNE

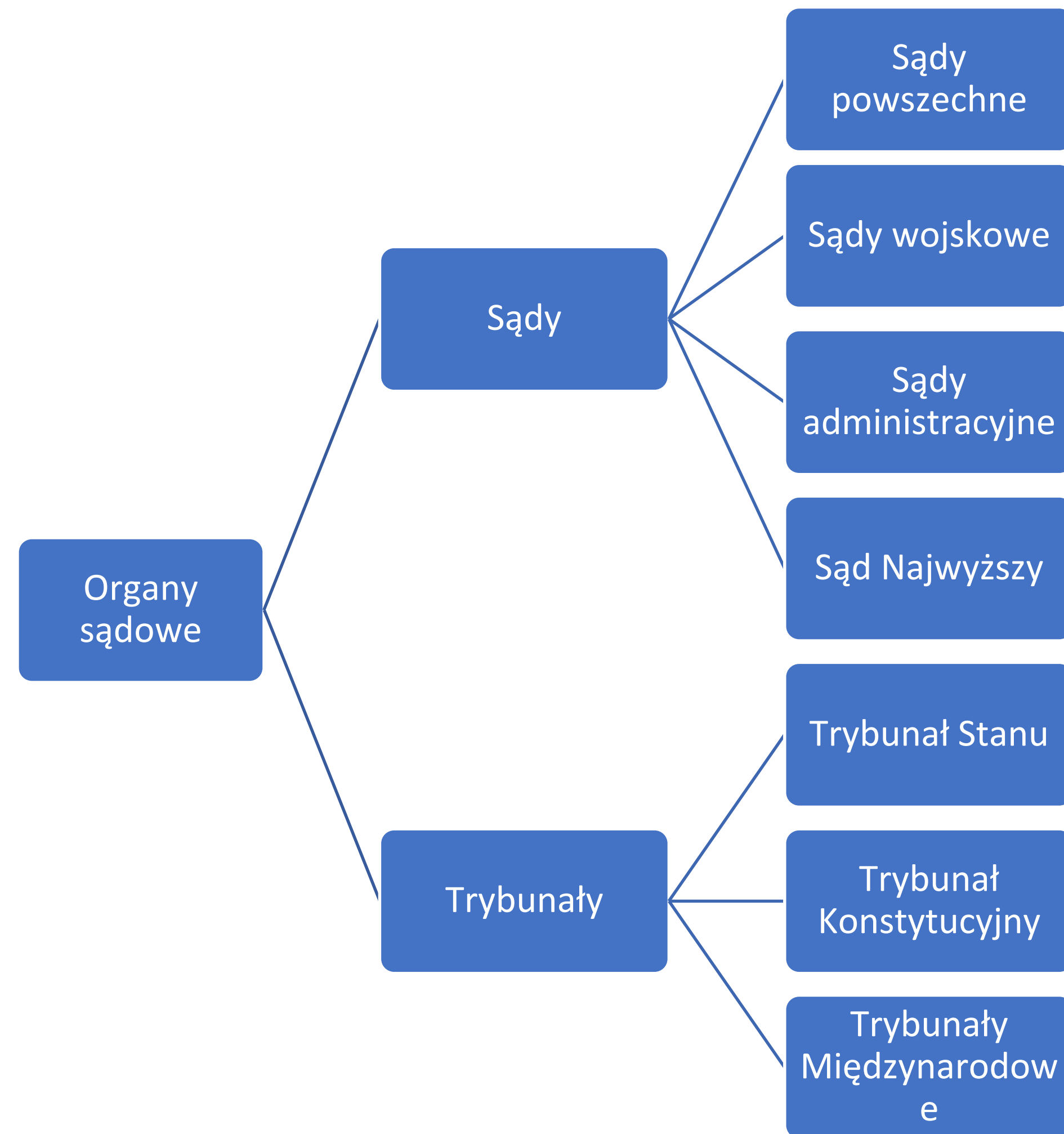
(rozstrzygają spory metodami oraz środkami wskazanymi przez przepisy prawa)

Sądowe

Quasi-Sądowe

Pozasądowe
(np. różnego
rodzaju Inspekcje)

ORGANY SĄDOWE

ORGANY KONTROLI PRZESTRZEGANIA PRAWA

– przykłady

PROKURATURA

POLICJA

KRAJOWA RADA
RADIOFONII I
TELEWIZJI

NAJWYŻSZA IZBA
KONTROLI

GENERALNY
INSPEKTOR
OCHRONY DANYCH
OSOBOWYCH

CENTRALNE BIURO
ANTYKORUPCYJNE

KRAJOWA
ADMINISTRACJA
SKARBOWA

ORGANY POMOCY PRAWNEJ – przykłady

KRAJOWA IZBA
RADCÓW
PRAWNYCH

NACZELNA RADA
ADWOKACKA

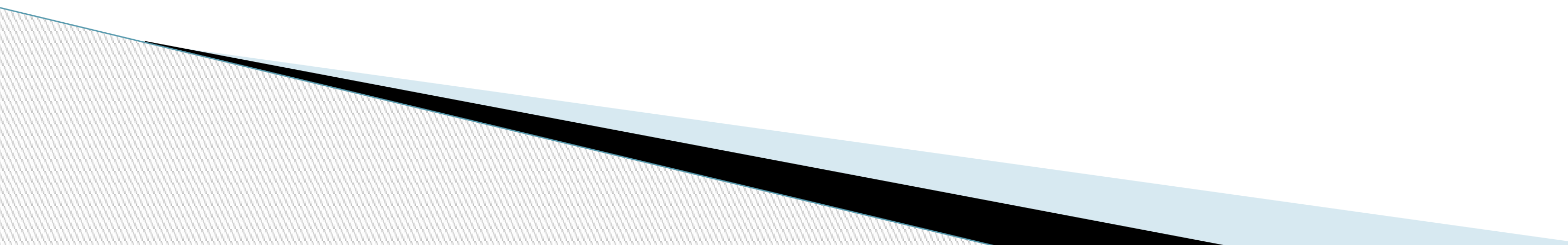
RZECZNIK PRAW
OBYWATELSKICH

RZECZNIK PRAW
DZIECKA

RZECZNIK PRAW
KONSUMENTA

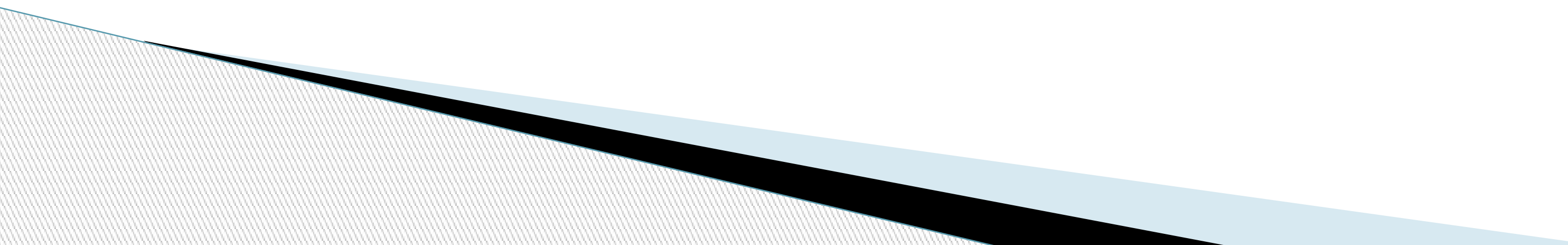
Postępowanie karne – cele

Art. 2 § 1 Ustawy Kodeks postępowania karnego (dalej: kpk) określa cele postępowania karnego i stanowi, że przepisy niniejszego kodeksu mają na celu takie ukształtowanie postępowania karnego, aby przede wszystkim sprawca przestępstwa został wykryty i pociągnięty do odpowiedzialności karnej, a osoba niewinna nie poniosła tej odpowiedzialności.

Postępowanie karne – cele

Postępowanie karne ma także celu takie ukształtowanie postępowania karnego, aby przez trafne zastosowanie środków przewidzianych w prawie karnym oraz ujawnienie okoliczności sprzyjających popełnieniu przestępstwa osiągnięte zostały zadania postępowania karnego nie tylko w zwalczaniu przestępstw, lecz również w zapobieganiu im oraz w umacnianiu poszanowania prawa i zasad współżycia społecznego, a także aby zostały uwzględnione prawnie chronione interesy pokrzywdzonego przy jednoczesnym poszanowaniu jego godności, a rozstrzygnięcie sprawy nastąpiło w rozsądnym terminie.

Postępowanie karne – gwarancje

- Stosowne przepisy procesowe szeregują i systematyzują sposób i procedurę, na podstawie której toczy się postępowanie karne na różnych jego etapach, gwarantując tym samym oskarżonemu prawo do obrony i przedstawienia swojej racji, pokrzywdzonemu – możliwość realizacji swoich praw np. w charakterze oskarżyciela posiłkowego, ale także urzędowi prokuratorskiemu – stosowne mechanizmy pozwalające na realizację podstawowego celu organów śledczych, czyli wykrycia sprawcy i pociągnięcia go do odpowiedzialności karnej.
- Takie uregulowanie jest niezbędne w dobrze funkcjonującym państwie prawa, ponieważ stanowi gwarancję słusznego i sprawiedliwego procesu oraz poszanowanie praw każdego obywatela.

Procedura karna – podstawa rozstrzygnięć

Podstawę wszelkich rozstrzygnięć powinny stanowić prawdziwe ustalenia faktyczne, a organy prowadzące postępowanie karne są obowiązane badać oraz uwzględniać okoliczności przemawiające zarówno na korzyść, jak i na niekorzyść oskarżonego (art. 4 kpk).

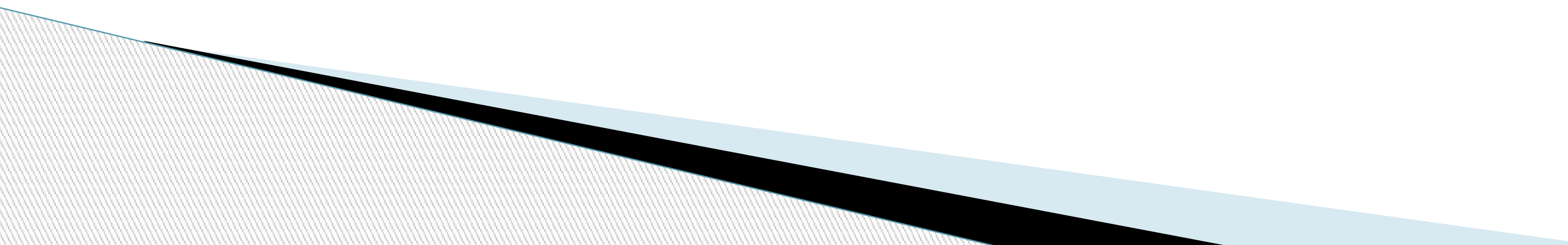
Domniemanie niewinności

- Zgodnie z art. 5 § 1 i 2 kpk oskarżonego uważa się za niewinnego, dopóki wina jego nie zostanie udowodniona i stwierdzona prawomocnym wyrokiem, a niedające się usunąć wątpliwości rozstrzyga się na korzyść oskarżonego.
- Dlatego tak istotne z punktu widzenia realizacji i prawa do obrony, ale też poszanowania zasad współżycia społecznego oraz sprawiedliwości jest ustanowienie i procedowanie wg regulacji określających krok po kroku procedury regulujące postępowanie karne.

Etapy postępowania karnego

Przede wszystkim, wskazać trzeba, iż postępowanie karne rozpoczyna się na skutek złożenia zawiadomienia o możliwości popełnienia przestępstwa czy też w momencie kiedy stosowne organy podejmą decyzję o wszczęciu postępowania na skutek uzyskania informacji na temat przestępstwa. Zresztą, pamiętać trzeba, iż każdy kto dowiedział się o przestępstwie ściganym z urzędu, ma społeczny obowiązek zawiadomić o tym odpowiednie organy (tj. Policję, Prokuraturę).

Etapy postępowania karnego

- Postępowanie karne dzieli się na następujące etapy:
 - Postępowanie przygotowawcze
 - Postępowanie główne – sądowe, w tym postępowanie odwoławcze
 - Postępowanie wykonawcze
-

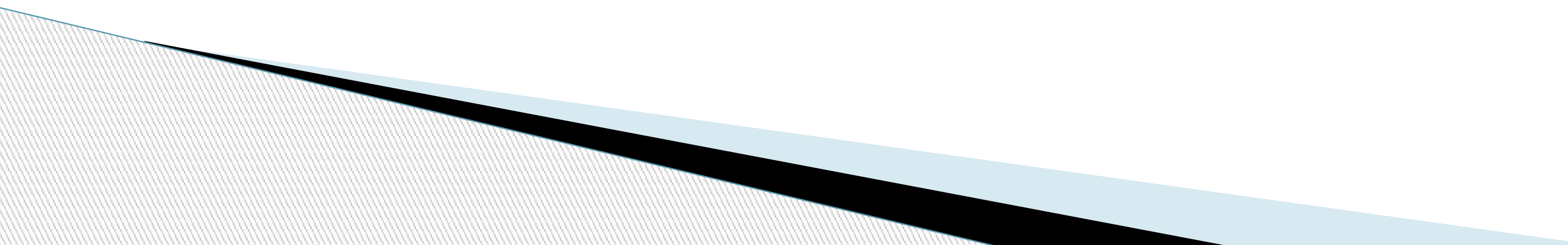
Postępowanie przygotowawcze

- postępowanie przygotowawcze (śledztwo/dochodzenie) – na tym etapie co do zasady stronami postępowania jest podejrzany i pokrzywdzony; postępowanie rozpoczyna się od zawiadomienia o możliwości popełnienia przestępstwa (bądź na skutek samodzielnej decyzji organu), a kończy się wniesieniem aktu oskarżenia do Sądu;
- postępowanie to ma na celu przygotowanie materiału dowodowego w sprawie, postawienie zarzutów określonemu sprawcy i sporządzenie aktu oskarżenia celem przedłożenia go do Sądu;

Cele postępowania przygotowawczego

- Na tym etapie warto zaznaczyć, iż zgodnie z art. 297 § 1 kpk celem postępowania przygotowawczego jest:
 - 1) ustalenie, czy został popełniony czyn zabroniony i czy stanowi on przestępstwo;
 - 2) wykrycie i w razie potrzeby ujęcie sprawcy;
 - 3) zebranie danych stosownie do art. 213 i 214;
 - 4) wyjaśnienie okoliczności sprawy, w tym ustalenie osób pokrzywdzonych i rozmiarów szkody;
 - 5) zebranie, zabezpieczenie i w niezbędnym zakresie utrwalenie dowodów dla sądu.
- Tak ukształtowane postępowanie ma na celu przygotowanie materiałów oraz dowodów celem przedstawienia ich w podczas procesu przed Sądem, który to – na rozprawie głównej – będzie analizował i przeprowadzał wszelkie niezbędne dowody celem wydania Wyroku w danej sprawie.

Postępowanie sądowe – postępowanie przed sądem i instancji

- postępowanie główne (toczy się przed Sądem I instancji: czy to Sądem Rejonowym czy też Sądem Okręgowym) – zasadniczo postępowanie sądowe, co do zasady, rozpoczyna się od wniesienia aktu oskarżenia do Sądu (ewentualnie wniosku o warunkowe umorzenie postępowanie)
 - w toku procesu przeprowadzane są różnego rodzaju dowody, przesłuchiwanie świadków, itd.
 - postępowanie to kończy się wydaniem Wyroku
-

Postępowanie sądowe – postępowanie odwoławcze przed sądem II instancji

postępowanie odwoławcze (toczy się przed Sądem II instancji) – zasadniczo ma na celu wzruszenie orzeczenia zapadłego przed Sądem I instancji (Sąd Okręgowy lub Sąd Apelacyjny – w zależności od jakiego Wyroku wywiedziony zostaje środek zaskarżenia),

Postępowanie wykonawcze

- Postępowanie to reguluje kwestię wykonania zapadłych wyroków
- Kwestie związane z wykonaniem orzeczeń: Kodeks Karny Wykonawczy

Pokrzywdzony

- Pokrzywdzonym jest osoba fizyczna lub prawna, której dobro prawne zostało bezpośrednio naruszone lub zagrożone przez przestępstwo (art. 49 § 1 kpk).
- W toku postępowania przygotowawczego pokrzywdzony jest stroną postępowania, zaś w toku postępowania sądowego – pokrzywdzony może stać się stroną, tj. oskarżycielem posiłkowym, jeżeli złoży takowe oświadczenie do czasu rozpoczęcia przewodu sądowego. Istotnym jest aby osoby pokrzywdzone pamiętały, iż jedną z najważniejszych czynności procesowych (jeżeli pokrzywdzony chce skutecznie realizować swe prawa na etapie sądowym) jest złożenie stosownego oświadczenia i przystąpienie do sprawy jako oskarżyciel posiłkowy, bowiem – dopiero w momencie gdy pokrzywdzony staje się stroną na etapie sądowym – można mówić o pełnej realizacji praw pokrzywdzonego i faktycznym wpływie na tok postępowania karnego

Pokrzywdzony – uprawnienia

W związku z faktem, iż rola pokrzywdzonego w postępowaniu karnym (na różnych jego etapach) jest mocno wyeksponowana, ustawodawca przewidział szereg stosownych uprawnień dla pokrzywdzonego występującego w postępowaniu.

Pokrzywdzony uprawnienia – informacje ogólne

- prawo do korzystania z pełnomocnika z wyboru oraz z urzędu (w szczególności w toku postępowania sądowego na żądanie pokrzywdzonego),
 - prawo do bezpłatnej pomocy tłumacza jeżeli pokrzywdzony nie mówi po polsku, a także jeśli pokrzywdzony jest głuchy lub niemy,
 - prawo do złożenia zażalenia na postanowienia na odmowę wszczęcia postępowania przygotowawczego lub jego umorzenie czy też na bezczynność organów,
-

Pokrzywdzony uprawnienia – informacje ogólne

- prawo do składania wniosków do dokonanie stosownych czynności w toku postępowania przygotowawczego, a także do udziału w owych czynnościach, tj. np. przesłuchanie świadka, powołanie biegłego, etc.,
- prawo do zapoznania się z opinią biegłego,
- prawo dostępu do akt sprawy i co do zasady do – sporządzania ich odpisów i kopii, a także prawo do zapoznania się z aktami postępowania przygotowawczego przed jego zakończeniem,

Pokrzywdzony uprawnienia – informacje ogólne

- prawo do skierowania sprawy do postępowania mediacyjnego celem pojednania się ze sprawcą,
 - prawo do złożenia wniosku o naprawienie szkody lub zadośćuczynienie za krzywdy spowodowane przestępstwem,
 - prawo do uzyskania informacji o uchyleniu tymczasowego aresztu wobec sprawcy,
 - Prawo do zachowania poufności adresu zamieszkania i miejsca pracy pokrzywdzonego.
-